

Міністерство освіти і науки України
Харківський державний автотранспортний коледж

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

В.П. Сударь

» _____ 2021 р.

**ПРОГРАМА
ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ
З ПРЕДМЕТА «УКРАЇНСЬКА МОВА»
ДЛЯ АБИТУРІЄНТІВ
ЗА КУРС БАЗОВОЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

Розглянуто та схвалено
на засіданні циклової комісії
мов та літератур
протокол від 23 березня 2021 р. № 7

Розглянуто та схвалено
на засіданні методичної ради ХДАК
протокол від 25 березня 2021 р. № 5

Харків
2021

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Основною формою перевірки орфографічної та пунктуаційної грамотності абітурієнтів є диктант.

Перевірці підлягають уміння правильно писати слова на вивчені орфографічні правила та слова, визначені для запам'ятовування; ставити розділові знаки відповідно до опрацьованих правил пунктуації; належним чином оформлювати роботу.

Тексти диктантів для проведення екзамену відображають розвиток сучасної української мови, історію, звичаї і традиції нашого народу, здобутки кращих представників людства в царині науки, освіти, культури, а також розмаїтий світ природи. Диктанти дібрані з художніх творів української класичної літератури, науково-публіцистичних статей відомих діячів науки і культури, журналістів. Тексти відповідають таким вимогам: змістовно цілісний, логічно завершений, ідейно навантажений уривок твору, зрозумілий і доступний.

Лінгвістичне наповнення текстів відповідає вимогам навчальної програми: Українська мова. 5-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання.- К.: Видавничий дім «Освіта», 2013 (зі змінами, затвердженими наказом МОН від 07.06.2017 № 804). Вони включають вивчені орфограми й пунктограми в різних синтаксичних конструкціях (у простих, ускладнених і складних реченнях), при прямій мові тощо.

Тексти лексично багаті, але не перенасичені архаїзмами, неологізмами, діалектизмами, що могло б ускладнювати їхнє сприйняття слухачами.

Під час написання диктанту абітурієнти повинні знати:

- основні орфоепічні, орфографічні, пунктуаційні правила;
- морфологічні ознаки та синтаксичну роль частин мови;
- загальні відомості про просте і складне речення, однорідні члени речення, речення із вставними словами, словосполученнями та реченнями, відомості про відокремлені та уточнювальні члени речення, пряму мову.

Абітурієнти повинні вміти:

- дотримуватися норм українського правопису;
- правильно писати слова з вивченими орфограмами;
- вживати розділові знаки відповідно до вивчених пунктограм.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

№	Тема
	I. Фонетика і графіка. Орфоенія і орфографія Звуки мови. Голосні та приголосні звуки. Приголосні тверді та м'які, дзвінкі та глухі. Подовжені звуки.
1	Букви й інші графічні засоби. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв. Звукове значення букв я, ю, є, ї, щ та буквосполучень дз, дж . Склад. Наголос. Ненаголошені голосні, їхня вимова та позначення на письмі
2	Вимова приголосних звуків та їхнє позначення на письмі. Уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних. Чергування у-в, і-й . Орфограма. Орфографічна помилка
3	Правила вживання апострофа, знака м'якшення. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних та збігу однакових приголосних звуків
4	Написання слів іншомовного походження
	II. Будова слова, словотвір і орфографія Спільнокореневі слова і форми слова. Основа слова і закінчення змінних слів. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення. Найпоширеніші чергування голосних і приголосних звуків
5	
6	Вимова і написання префіксів з- (зі-), с-, роз-, без-, пре-, при-, прі- . Зміювання і творення слів. Основні способи словотворення в українській мові. Зміни приголосних під час творення слів
7	Правопис складних і складноскорочених слів
8	Лексикологія і фразеологія. Поняття про лексику. Лексичне значення слова. Однозначні та багатозначні слова. Пряме та переносне значення слів. Синоніми, антоніми, омоніми. Загальноновживані слова. Діалектні та професійні слова. Запозичені слова. Застарілі слова. Неологізми. Поняття про фразеологізми. Фразеологізми в ролі членів речення
	III. Морфологія і орфографія Поняття про самостійні та службові частини мови. Іменник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменник: назви істот і неістот, загальні і власні назви. Рід, число, відмінки іменників. Типи відмін іменників. Незмінні іменники. Способи творення іменників. Правопис відмінкових закінчень іменників. Правопис найуживаніших суфіксів. Велика буква у власних назвах
9	
10	Прикметник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична

	<p>роль. Якісні, відносні та присвійні прикметники. Повні та короткі форми прикметників. Ступені порівняння прикметників, їхнє утворення. Відмінювання прикметників. Способи творення прикметників. Правопис відмінкових закінчень і найуживаніших суфіксів прикметників. Написання складних прикметників</p>
11	<p>Числівник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Числівники кількісні (на означення цілих чисел, дробових та збірних) і порядкові. Числівники прості, складні та складені. Відмінювання кількісних і порядкових числівників. Правопис числівників</p>
12	<p>Займенник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди займенників. Відмінювання займенників. Правопис займенників</p>
13	<p>Дієслово як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Неозначена форма дієслова. Види дієслів (доконаний, недоконаний). Способи дієслів (дійсний, умовний, наказовий). Часи дієслів. Дієслова I та II дієвідмін. Особа і число (в теперішньому і майбутньому часі). Безособові дієслова. Способи утворення дієслів. Правопис дієслів</p>
14	<p>Дієприкметник як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні і пасивні дієприкметники, їхнє творення. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові дієслівні форми на -но, -то. Правопис дієприкметників. Дієприслівник як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівники недоконаного і доконаного виду, їхнє творення. Дієприслівниковий зворот. Правопис дієприслівників</p>
15	<p>Прислівник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Ступені порівняння прислівників. Способи їхнього творення. Правопис прислівників</p>
16	<p>Прийменник як службова частина мови. Непохідні і похідні прийменники. Правопис прийменників разом, окремо і через дефіс. Сполучник як службова частина мови. Сполучники сурядності і підрядності. Правопис сполучників разом і окремо. Частка як службова частина мови. Формотворчі, заперечні та модальні частки. Написання часток бо, но, то, от, таки. Не з різними частинами мови. Вигук як частина мови. Правопис вигуків</p>

	IV. Синтаксис і пунктуація
17	Словосполучення. Будова і типи словосполучення за способом вираження головного слова
18	Просте речення. Види речень за метою висловлювання: розповідні, питальні, спонукальні. Окличні речення. Члени речення (підмет і присудок; присудок простий і складений; додаток, означення, обставина) і способи їх вираження. Прикладка як різновид означення. Порівняльний зворот. Розділові знаки в кінці речення. Тире між підметом і присудком. Розділові знаки при прикладках і порівняльних зворотах
19	Речення двоскладні і односкладні. Різновиди односкладних речень. Повні і неповні речення. Тире в неповних реченнях
20	Однорідні члени речення. Узагальшувальне слово при однорідних членах реченнях. Однорідні й неоднорідні означення. Розділові знаки при однорідних членах реченнях
	Звертання і вставні слова (словосполучення, речення). Розділові знаки про них
	Відокремлені другорядні члени речення. Розділові знаки при відокремлених членах речення
	Складне речення, його типи. Складносурядне речення. Складнопідрядне речення із сполучниками і сполучними словами. Основні види підрядних речень. Складне речення з кількома підрядними
	Розділові знаки в складносурядному і складнопідрядному реченнях. Безсполучникове складне речення. Розділові знаки в безсполучниковому реченні. Складне речення з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку. Розділові знаки в ньому
	Пряма й непряма мова. Цитата. Діалог. Розділові знаки при прямій мові, цитаті, діалозі
	V. Відомості про мовлення
	Поняття про спілкування і мовлення. Ситуація спілкування: адресат і адресант мовлення, мета й умови спілкування, повідомлення (висловлювання), його зміст і форма. Тема і основна думка висловлювання. Різновиди мовленнєвої діяльності: говоріння, писання, читання, слухання. Основні вимоги до мовлення: змістовність, послідовність, багатство, точність, виразність, доречність, правильність. Мовленнєві помилки
	Етика спілкування й етикет
	Поняття про текст. Поділ тексту на абзаци. Мовні засоби зв'язку речень у тексті. Поняття про стилі мовлення: розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий і публіцистичний. Поняття про типи мовлення: розповідь, опис, роздум

Критерії оцінювання диктанту

Перевірка здійснюється фронтально за традиційною методикою.

Для проведення вступних випробувань у формі диктанту використовується текст, обсягом від 180 до 190 слів за 200-бальною шкалою оцінювання.

Диктант оцінюється однією оцінкою на підставі таких критеріїв:

- орфографічні та пунктуаційні помилки оцінюються однаково;
- помилка в слові, яке повторюється в диктанті кілька разів, вважається однією помилкою;
- помилка на одне правило, але в різних словах, вважається різними помилками;
- розрізняють грубі й негрубі помилки, тобто такі, які не мають істотного значення для характеристики грамотності.

Під час підрахування помилок дві негрубі вважають за одну грубу.

До негрубих належать такі помилки:

- у винятках з усіх правил;
- у написанні великої букви в складних власних назвах;
- у випадках написання разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників з прийменниками;
- у випадках, коли замість одного знака поставлений інший;
- у випадках, що вимагає розрізнення *не і ні* (у сполученнях: *не хто інший, як...; не що інше, як...; ніхто інший не...; ніщо інше не...*);
- у пропуску одного зі сполучуваних розділових знаків або в порушенні їхньої послідовності;
- у заміні українських букв російськими.

За наявності в диктанті більше п'яти поправок оцінка знижується на 6 балів.

Нормативи оцінювання диктанту

Бали	Кількість помилок
100-106	15- і більше
107-112	14
113-118	13
117-124	12
125-130	11
131-136	10
137-142	9
141-148	8
149-154	7
155-160	6
161-166	5
167-172	4
173-178	3
179-184	1+1 (негруба)
185-190	1
191-196	1 (негруба)
197-200	0

Список рекомендованої літератури:

1. Глазова О.П., Кузнецов Ю.В. Рідна мова: Підруч. для 5 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Педагогічна преса, 2005.
2. Глазова О.П., Кузнецов Ю.В. Рідна мова: Підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Педагогічна преса, 2006.
3. Передрій Г.Р., Скуратівський Л.В., Шелехова Г.Т., Остаф Я.І. Рідна мова: Підруч. для 7 кл. – К.: Освіта, 2003.
4. Олійник О.Б. Українська мова: Підруч. для 8 кл. серед. шк. – К.: Вікторія, 2004.
5. Шелехова Г.Т., Остаф Я.І., Скуратівський Л.В. Рідна мова: Підруч. для 9 кл. – К.: Освіта, 2002.